

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Tribus conclusionibus difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

& meritoriam. Thomistæ verò, qui oppositum A
sentiant, & qui utramque dispositionem ad aug-
mentum gratiæ & charitatis cum S. Doctore re-
quirunt, considerantes non solum rationem
meriti, sed etiam rationem dispositionis, quâ
subiectum debet proportionari formæ recipi-
endæ, negant statim dari augmentum gratiæ &
charitatis quod debetur actibus remissis, & di-
cunt illud differri quoad usq; subiectum fuerit
sufficienter dispositum, ut expresse docet S.
Thomas, locis infra referendis. Sed adhuc re-
stat difficultas, & controversia inter illos, an
homo per actus æquales vel intensiores habitu,
quos elicit in hac vita, sufficienter ad ejus aug-
mentum disponatur, vel solum in ingressu glo-
riæ, seu in primo instanti visionis beatificæ, in
quo elicitur actum charitatis, ad minus tantâ
intensionis, quantâ fuit meritum actuum remis-
sorum vite. Pro resolutione hujus difficultatis.
Notandum est ex S. Thoma 3. p. quæst. 7. art.
11. quod gratia potest dupliciter considerari:
primò in esse habitus & qualitatis, secundum
physicam realitatem quam habet: secundò in
esse gratiæ, quatenus videlicet iustus per illam
acceptatur ad gloriam medijs bonis operibus
meritorijs. Similiter etiam charitas potest con-
siderari in esse habitus & qualitatis: vel secun-
dum rationem propriam charitatis, id est ami-
citiæ erga Deum. Hoc promissio, sit

§. I.

Tribus conclusionibus difficultas resolvitur.

Dico primò: Gratia in esse gratiæ, & simili-
ter charitas in esse charitatis, statim augmen-
tatur per actus etiam remissos. Ita docent Alva-
rez, Nugno, Marcus à Serra, Joannes à S. Thoma,
& alij ex nostris Thomistis, sequiturq; ma-
nifestè ex dictis articulo precedenti: cum enim
iustus per actus remissos charitatis de condigno
mereatur augmentum gratiæ, charitatis, & glo-
riæ, ut ibidem ostendimus, mox ut actum re-
missum charitatis elicit, acquirit jus ad novum
gradum gratiæ, charitatis, & gloriæ, & à Deo
tunc acceptatur ad illum: Ergo per talem actum
statim augetur gratia in esse gratiæ. Consequen-
tia patet: nam ut notabili precedenti declara-
vimus, gratiam augeri in esse gratiæ, nihil aliud
est, quàm illam novum jus acquirere ad glo-
riam, & solum ratione illius ad majus præmium
à Deo acceptari, seu destinari.

Dico secundò, gratia & charitas, in esse habi-
tus & qualitatis, non augentur statim per actus
habitu remissiores.

Hæc conclusio docetur expresse à D. Thoma
ratijs in locis, præsertim 1.2. quæst. 114. art. 8.
ad 3. ubi scilicet: *Quilibet actu meritorio meretur
homo augmentum gratiæ, sicut & gratia consumma-
tionem, quæ est vita æterna. Sed sicut vita æterna non
statim redditur, sed suo tempore, ita nec gratia statim
augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficien-
ter fuerit dispositus ad gratiæ augmentum.* Quæ ver-
ba D. Thomæ de actibus remissis procedunt, ut
patet ex augmento quod sibi objicit: Ergo cen-
ter augmentum gratiæ & charitatis, actibus re-
missis debitum, non conferri statim, saltem in
esse habitus & qualitatis, nec per actus remissos
gratiæ & charitatem statim augeri. Unde hæc
quæst. 14. art. 6. ad 1. *Quilibet (inquit) actus cha-
ritatis meretur vitam æternam, non quidem statim
exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam qui-*

liber actus charitatis meretur charitatis augmentum,
non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur
ad huiusmodi augmentum.

Respondet Zumel 1.2. qu. 114. art. 8. D. Tho-
mam solum negare, actibus charitatis remissis
augeri statim gratiam & charitatem, dispositi-
vè, & connaturaliter, non tamen excludere,
quin statim illis actibus meritorie augeantur.

Sed contra primò: Propositio D. Thomæ ne-
gativa est, & consequenter omnem modum aug-
menti charitatis & gratiæ, statim collati, ex-
cludit. Secundò, Duo asserit S. Doctor: pri-
mum est augmentum gratiæ, actibus remissis
debitum, non statim dari: secundum est, dari
suo tempore, cum scilicet aliquis fuerit suffici-
enter dispositus: Sed hoc secundum esset fal-
sum, si statim tale augmentum daretur titulo
meriti, alioquin dicendum esset actibus remissis
duplex dari augmentum, unum titulo meriti, &
aliud titulo congruæ dispositionis; quod ab-
surdissimum est, sic enim actus remissi essent
melioris conditionis, quàm intensi, cum istis
unum tantum augmentum respondeat: Ergo
illa interpretatio non est legitima, nec ad men-
tem S. Thomæ.

Potest insuper suaderi conclusio ratione fun-
damentali, quàm idem S. Doctor loco secundo
citato in corpore articuli insinuat. Solus ille
actus auget statim gratiam & charitatem, in esse
physico qualitatis, in quo reperitur ratio meriti,
& ratio proportionatæ dispositionis ad augmen-
tum recipiendum: Sed actus remissi, etiam ha-
beant rationem meriti, non habent tamen ra-
tionem proportionatæ dispositionis ad augmen-
tum recipiendum: Ergo non augent statim
gratiam & charitatem in esse physico qualitatis.
Major probatur, Gratia habitualis in prima sui
infusione datur dependenter à dispositionibus,
& juxta earum proportionem, ut docet D. Thoma
1.2. qu. 112. art. 2. constatq; tum ex Tri-
dentino sess. 6. cap. 7. dicente: *Iustitiam in nobis reci-
pientes, unusquisq; secundum propriam mensuram, dispo-
sitionem: tum ex Hieronymo in illud ad Ephel. 4.
Vnicuique autem secundum propriam mensuram, ubi
sic ait: Gratia juxta mensuram credentibus datur,
&c. juxta mensuram vasculorum Deus infundit li-
quorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille
cui donatur accipere.* Ergo etiam augmentum gra-
tiæ, & charitatis, non solum meritorie, sed et-
iam dispositivè dependet à nostris actibus; per
easdem enim causas per quas fiunt habitus, etiâ
augentur, & consequenter solum per illos actus
auebuntur gratia & charitas, in quibus præter
rationem meriti invenitur ratio proportionatæ
dispositionis ad illarum augmentum. Unde li-
cet Deus possit absq; nostra dispositione augere,
& majorem ac intensiorem reddere in nobis
gratiam & charitatem, hoc tamen non erit pro-
priè augmentum: sicut teste D. Thomæ 1.
de celo lect. 7. non est propriè augmentum in
elementis, quando per juxtapositionem absq;
eorum actione augentur, sed solum in animalibus,
& plantis, quorum augmento idem S. Do-
ctor hic quæstione 24. articulo 6. in corp. simile
esse dicit augmentum spirituale charitatis:
idedq; sicut augmentum viventium non fit,
nisi per actum potentie vegetativæ & augmenta-
tivæ, physicè concurrentem ad illud; ita aug-
mentum charitatis non fit nisi per actum chari-
tatis, physicè ad illud disponentem & concu-
rentem.

145. Minor verò, quæ asserta actus remissos charitatis non habere rationem proportionatæ dispositionis ad ipsius augmentum, manifesta videtur: nam ut communiter docent Theologi cum S. Thoma 1. 2. quæst. 52. art. 3. actus naturales remissi non disponunt sufficienter ad augmentum habitus acquisiti: Ergo cum author gratiæ in supernaturalibus ad instar naturalium agentium incedat, & in supernaturalibus, quantum fieri potest, juxta modum naturalium procedendum sit, actus supernaturales remissi non sunt dispositiones sufficientes ad augmentum habitus supernaturalis.
144. Respondetis negando consequentiam: quia habitus acquisiti dependent à nostris actibus in genere causæ efficientis physiciæ, quæ non agit ultra propriam intentionem: habitus autem infusi non efficiuntur, nec augentur physice nostris actibus, sed tantum moraliter: & ideo possunt augeri per actus supernaturales remissos.
145. Sed contra primò: Et si actus fidei non causet efficienter physice fidei habitum, nec augmentum ejus, tamen solus actus, habitu præexistente intensior, ad augmentum fidei sufficienter disponit in homine peccatore: Ergo quamvis charitas nec causetur, nec augeatur efficienter physice nostris actibus, solus tamen actus præexistente habitu intensior, erit sufficiens dispositio ad ejus augmentum.
146. Contra secundò: Quamvis gratia in prima sui infusione non efficiatur physice nostris actibus, infunditur tamen juxta mensuram & intensiorem illorū, eodem modo quo habitus acquisiti juxta suorum actuum intensiorem causantur, & idem est de charitate dicendum: Ergo cum eadem sit ratio augmenti habitus, & productionis illius, eo quod augmentum sit veluti continuata ipsius rei productio, gratia & charitas juxta suorum actuum intensiorem augentur, et si per actus nostros efficienter physice non augentur.
147. Dices, esse discrimen inter primam gratiæ infusionem, & ipsius augmentum: nam respectu gratiæ, quatenus primò infusa, actus nostri non comparantur ut merita, sed tantum ut dispositiones; & ideo infunditur juxta illorum intensiorem: respectu verò augmenti obtinent rationem meriti; & ideo, licet non sint proportionatæ dispositiones, statim consequuntur augmentum.
148. Sed contra primò: Forma quæ ex natura rei petit fieri in subiecto disposito, etiam in sui augmento præviā petit dispositionem; cum augmentum formæ, & prima ejus productio, ejusdem sint rationis, ut supra dicebamus, & per easdem causas aliquid augeatur & fiat: Sed gratia quoad suum fieri, & primum sui esse, petit ex natura prævias dispositiones, ut in Tractatu de Gratia ostensum est: Ergo etiam in sui augmento prævias dispositiones expostit; & consequenter, quamvis actus nostri sint meritorij augmenti gratiæ, illud tamen augmentum non infundetur à Deo, nisi prævia dispositio illi proportionata præcedat.
149. Contra secundò: Juxta Suarezem, & alios Recentiores, actus contritionis, & charitatis, quibus ad primam gratiam justificantem disponimur, eam de congruo promerentur & tamen quamvis in ratione meriti crescant, nisi etiam in ratione dispositionis intensivè augeantur, non nisi æqualem gratiam inducunt: v.g. si actus charitatis sit tantum intensus ut duo, quamvis in valore meritorio ex alijs capitibus crescat,
- A non disponet nisi ad gratiam ut duo: Ergo quamvis actus nostri, respectu augmenti gratiæ, obtineant rationem meriti; quia tamen similiter habent rationem dispositionis, præparatis animam ad illud recipiendum, illud non consequentur de facto, donec sufficienter ad illud disponant, seu nisi sint proportionatæ dispositiones respectu illius.
- Dico tertio: Augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis debitum, non datur in hac vita, quando homo æqualem, vel intensiorem actum charitatis elicit, sed differtur usque ad ingressum gloriæ, seu usque ad primum instans glorificationis, in quo homo prorumpit in actum ferventissimum charitatis, qui non habet rationem meriti, sed tantum dispositionis ad recipiendum augmentum debitum actibus remissis, in via elicitis. Ita docent Thomistæ super citati, quibus subscribit illustrissimus Dominus de Marinis, ubi supra cap. 4.
- Prima pars probatur: Tunc homo recipit augmentum gratiæ, actibus remissis debitum, quando sufficienter ad illud recipiendum disponitur, ut docet D. Thomas locis supra adductis: sed actus habitui præexistenti æqualis non disponit sufficienter ad augmentum ejus: Ergo non recipit homo augmentum actibus remissis debitum, quando elicit actum charitatis, æqualem habitui præexistenti. Major patet ex supra dictis, Minor probatur ex D. Thoma hic art. 6. in corp. ubi ait: *Habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventiorē dilectionis, quousque consistit ad charitatis profectum, & tunc charitas augeatur in actu.* Ergo sentit D. Thomas, solum actum intensiorem habitu esse sufficientem dispositionem ad augmentum habitus recipiendum.
- Nec obstat quod idem S. Doctor in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 3. videatur docere oppositum, his verbis: *Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis, & quantum ad virtutē naturā, & quantum ad virtutē habitus infusi, tunc unus actus sufficit, & meretur augmentum charitatis, ut statim fiat.* Non obstat, inquam, cum enim S. Doctor asserit hominem disponi ad augmentum habitus recipiendum, per actum procedentē ex tota virtute habitus infusi, & ex tota virtute naturæ, loquitur de natura elevata per auxilium transiens, ex quo simul cum habitu componitur causa ad æquata actus intensioris habitui. Unde ex verbis illis, D. Thomæ non colligitur, actum ad æquantem habitum ad illius augmentum statim recipiendum disponere. Et ratio etiam id suadet: nam actus æquales non augent habitum naturalem & acquisitum, ut docent nostri Thomistæ 1. 2. quæst. 52. art. 3. Ergo cum de supernaturalibus (ut supra dicebamus) juxta modum naturalium, quantum fieri potest, philosophandum sit, etiam actus supernaturales, habitui infuso & supernaturali æquales, non disponunt sufficienter ad augmentum ejus statim recipiendum.
- Secunda verò pars conclusionis, quæ assertit augmentum actibus remissis debitum, non dari, quando iustus in hac vita actum ferventiorē charitatis elicit, breviter suadet. Quando iustus in hac vita intensiorem actum charitatis prorumpit, se disponit quidem per talem actum ad augmentum gratiæ & charitatis recipiendum, & de facto ipsum recipit, sed tunc tale augmentum datur solum pro ipso actu ferventiori, & ad æquata ipsi correspondet, eodem planè modo, ac si nullus præcessisset actus remissus: Ergo tunc

tunc non tribuitur augmentum actibus remissis debitum, sed illud tantum quod actui intensiori debetur.

Respondent aliqui, quod licet actus intensior charitatis, ratione sui disponat solum ad augmentum sibi correspondens, & proportionatum, in virtute tamen actuum remissorum precedentium, disponit ad recipiendos aliquos gradus gratiæ & charitatis, actibus remissis debitos: unde dicunt, quando ponitur actus intensior, non solum conferri augmentum illi debitum, & correspondens, sed insuper dari gradus aliquos gratiæ & charitatis, actibus remissis debitos; v.g. si actus charitatis habitum præexistente duobus gradibus superet, quando ille elicitur, quatuor gradus gratiæ & charitatis conferuntur, duo pro præfata dispositione, & duo propter actus remissos præcedentes; alij verò gradus, actibus remissis debiti, in ingressu gloriæ conferuntur.

Sed contra primò: Vel actus intensior ad illos gradus charitatis disponit in virtute precedentium actuum remissorum, transitive, vel intransitive? Non primò: ad hoc enim necessarium erat, quod ex actibus precedentibus aliquid à se distinctum recipere, ratione cuius virtuosior, & potentior in ratione dispositionis redderetur; nihil autem actus intensior à precedentibus actibus remissis recipi. Nec etiam secundum: tunc enim aliquid agit vel disponit in virtute aliterius intransitive, quando seipso est virtus illi subordinata, sicut calor est virtus subordinata igni: actus autem intensior non est seipso virtus precedentium actuum remissorum: Ergo in nullo vero sensu disponit in virtute precedentium actuum remissorum ad duos gradus actibus remissis correspondentes.

Contra secundò: Si actus intensior disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet disponere ad totum augmentum actibus remissis debitum, non verò solum ad aliquos gradus gratiæ & charitatis illis debitos; v.g. si præcesserint viginti actus remissi charitatis, & actus sequens sit intensus ut decem, debet disponere ad triginta gradus gratiæ & charitatis: Sed hoc ab illis Authoribus non admittitur: Ergo non loquuntur consequenter ad sua principia. Sequela Majoris patet: causalitas enim alicui competens non ratione sui, sed ratione alterius, debet illi proportionari, seu commensurari; nam accidens v.g. quia agit in virtute substantiæ, producit substantiam: Ergo si actus intensior ad augmentum charitatis disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet in virtute illorum disponere ad totum augmentum illis debitum, quamvis ratione sui non possit nisi ad suæ intensiōis gradus disponere.

Tertia deniq; pars; quæ asserit augmentum actibus remissis debitum, usq; ad ingressum gloriæ, seu primum instans glorificationis differri, sequitur ex dictis in precedentibus: cum enim actus remissi charitatis mereantur de condigno augmentum gratiæ & charitatis, ut articulo præcedenti ostendimus, & meritum de condigno nunquam frustratur suo præmio; si homo augmentum illud gratiæ & charitatis non recipit in hac vita, quando æqualem habitui, vel illo intensiorem actum charitatis elicit, ut jam ostendimus, superest solum ut illud recipiat in altera vita, & in ingressu gloriæ, seu in primo instanti glorificationis. Unde D. Thomas 1. 2. qu. 114. art. 8. ad 3. de actibus remissis loquens, ait: Quo-

A libet actu meritorio meretur homo augmentum gratiæ, sicut & gratia consummationem, quæ est vita æterna. Ergo sicut actibus remissis non meretur gratiæ consummationem, seu gloriam, statim, aut in hac vita conferendam, sed in alia vita, in qua erit dispositus per lumen gloriæ ad videntiam Dei essentiam; ita nec meretur gratiæ & charitatis augmentum, statim, ut in hac vita tribuendum, sed in alia vita, & in ingressu gloriæ, seu in primo glorificationis instanti: tunc enim anima eliciet actum charitatis, ad minus tantæ intensiōis, quantæ fuit meritum actuum remissorum viæ, & in illo actu sufficienter disponetur ad gratiæ & charitatis augmentum, quod meruerat in via per actus remissos; talique actui (non quidem ut merito, cum non sit actus viatoris) sed ut physice dispositioni, respondebit augmentum gratiæ & charitatis, quod in eodem instanti habebit; sicut habetur forma in eodem instanti, in quo est ultima dispositio ad illam.

Neq; hoc voluntarie, & absq; fundamento dicitur, ut perperam nobis aliqui obijciunt: nam ut art. 6. dicebamus, charitas beatorum non manet in eodem statu intensiōis, in quo fuit in ultimo instanti viæ, sed maximum incrementum accipit, cum primum homo fit beatus; quod nō erit absq; dispositione physica intensioris actus dilectionis Dei, qui proinde tunc animam præparare & disponere potest ad recipiendum totum augmentum, actibus remissis, in via elicitis, debitum. Unde D. Thomas in supplem. qu. 93. art. 3. mansiones distinguit in celo, secundum charitatem patriæ, quæ quantum in aliquo erit perfectior, tantum reddet eum capaciorem divine charitatis, secundum cuius augmentum augebitur perfectio divine visionis. Quibus verbis aperte declarat, actum charitatis patriæ se habere ut principium proximum, animam disponens ut sit capax charitatis divine, ejusq; augmentum recipiat, quod in hac vita, defectu dispositionis physice, eam ultimo ad illud recipiendum præparantis, infusum non fuerat.

Addo quod altera vita est tempus recipiendi præmium adæquatum, quod homo meruit per actus præcedentes in via: Ergo præmium quod non confertur in hoc seculo, debet conferri in alio.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam & secundam conclusionem: Repugnat gratiam augeri in esse gratiæ, & non augeri in esse qualitatis: Ergo duæ primæ conclusiones inter se pugnant. Consequentia patet: nam in prima diximus, per actus remissos gratiam statim augeri in esse gratiæ; & in secunda asseruimus eam non augeri tunc in esse habitus & qualitatis. Antecedens verò probatur: Gratiam augeri in esse gratiæ, est eam augeri in ratione juris & acceptionis ad gloriam: Sed repugnat eam in ista ratione augeri, nisi etiam in ratione habitus & qualitatis augeatur. Ergo repugnat gratiam augeri in esse gratiæ, & non augeri in esse qualitatis. Major patet: Minor probatur. Dare jus ad gloriā, non est denominatio extrinseca in gratia, sed prædicatum intrinsecum, quod consequitur ad physicam ejus entitatem: Ergo repugnat gratiam, ut dantem jus ad gloriam, augeri, nisi etiam physice, & in ratione habitus & qualitatis augeatur.

Confir-